

Zombori Attila

Ütőhangszerek tezaurusza

A diplomamunkaként készült tezaurusz hiánypótló munka, mivel az ütőhangszerek területén nincs magyar terminológiai gyűjtemény. A tezaurusz rendkívül speciális fogalmai különleges szerkesztési problémákat vetettek fel, amelyeket végső változatában a Relex tezauruszszerkesztő programmal oldottunk meg. Ennek során a munka kompatibilis lett a számos magyar könyvtárban használt egyetemes magyar tezaurusszal (a Köztaurusszal) és alkalmas mind arra, hogy HUNMARC adatcsere-formátumban könyvtári és webes rendszerekbe átvegyék, mind pedig arra, hogy a Relex OWL-exportjának köszönhetően ontológiákban az ontológiai hierarchia alapja legyen.

Előszó

A tezaurusz készítője ütőhangszeres zenész. A cikkben szereplő hangszerek 80%-át kézbe vette, játszott rajtuk; témaválasztása aktív zenészi és zenepedagógiai tevékenységének köszönhető. Ösztönzőleg hatott, hogy a tárgyalt anyag nemzetközi viszonylatban is elég szétszórtnak és hiányosan áll rendelkezésre rendszerezve.

Módszertani szempontból az ún. tapasztalati módszer dominál, kiegészítve – mintegy kontrollként – a többi ismert szógyűjtési módszerrel.

A téma természetéből következik, hogy a szógyűjtés „gyakorlatias”. Így a hangszerek anyagának, származási helyének, elterjedésének és különösen a játéktechnikának a szempontjai voltak fontosak, amikor mérlegeltem a felvételt a tezauruszba.

Cél, rendeltetés

Az „Ütőhangszerek tezaurusza” szakembereknek, zenetanároknak, diákoknak, valamint a téma iránt érdeklődőknek készült. A világon *napjainkban használatos* ütőhangszereket dolgozza fel, a történelmi, ma már nem használt típusokra a gyűjtés jelenleg nem terjedt ki.

Célja egyrészt rendszerbe foglalt, ugyanakkor jól áttekinthető, kimerítő információk nyújtása a hangszerekről (anyaguk, játéktechnikájuk, származási helyük stb.), másrészt egyéb fogalmakkal (pl.: rítus, beavatás, színház) való összefüggéseik feltárása, rendezett formában való hozzáféréseinek megoldása. A tezaurusz arra is használható, hogy segítséget nyújtson a különböző kontinenseken létező ütőhangszerek azonosításában.

Célja továbbá, hogy a tezaurusz ne legyen túlságosan bonyolult, ugyanakkor kitérjen az etnomuzikológiai kérdésekre, ezen belül pedig az autentikus használatra, mint például a színház, a regölés vagy a samanizmus.

A tezaurusz szerkezete

A résztezauruszok

A tezaurusz a nemzetközi és a magyar tezauruszszabványokkal [4] összhangban készült. 933 lexikai egységet tartalmaz az alábbi eloszlásban (a lexikai egységek résztezauruszokba rendeződnek) (1. táblázat):

1. táblázat

A tezaurusz lexikai egységeinek típusai (résztezauruszok)

Résztezaurusz	Deszkriptor	Nem-deszkriptor	Összesen
átfogó kifejezések	115	1	116
hangszerek	478	70	548
működtetés	11	0	11
elemek	66	1	67
anyagok	23	0	23
használat, rendeltetés	35	1	36
tánc	21	0	21
zenei kifejezések	50	7	57
népek	10	0	10
földrajzi helyek	13	0	13
határterületek	15	2	17
tulajdonnevek	14	0	14
Összesen	851	82	933

A relációtípusok

A lexikai egységek felsorolása betűrendben történik, egy adott reláción belül, a közöttük lévő kapcsolat feltüntetése nélkül. A vezérdeszkriptor és nemdeszkriptor tipográfiailag kiemelt. A deskriptor-cikkekben szereplő relációk és jelölésük a szabványban meghatározott:

2. táblázat

Tezauruszrelációk

Szabványos	Tezauruszokban szokásos	Hagyományos
L	Lásd	lásd szinonimáját
L&	lásd ÉS	lásd ÉS-kapcsolatban együtt
LV	lásd VAGY	lásd VAGY-kapcsolatban külön
F	átfogóbb	lásd még általánosabban
A	Fajtája	lásd még speciálisabban
T	Egésze	lásd még átfogóbban
P	Része	lásd még részletesebben
R	Irányul	lásd még oksági összefüggésben
E	Kiindulása	lásd még okozati összefüggésben
X	lásd még	lásd még egyéb összefüggésben
≠	Más	lásd még más értelemben
H	Helyett	lásd szinonimája helyett
H&	helyett és	lásd ÉS-szinonimája helyett
HV	helyett vagy	lásd vagylagos szinonimája helyett

Az anyagok az R/E relációban kapcsolódnak a hangszerekhez, illetve a hangszertestekhez (értelmezése pl. mokugjo R=*anyaga* fa).

Külön csoportot alkotnak az ütőhangszerek világában a táncok. Az ütőhangszerek az összes hangszer közül a leginkább elválaszthatatlanok a táncoktól: számos olyan ütőhangszer van, amely meghatározott táncokkal vagy tánc típusokkal függ össze. Például a flamenco egyik legfontosabb hangszere a cajon. Az ütőhangszert és a vele összefüggő táncot az R/E relációval kapcsoltuk össze. Például: madhalam R=*rendeltetése* Shiva-tánc

A megjegyzések

A megjegyzések segítségével oldható meg, hogy a tezaurusz egyben a terminológiai szótár szerepét is játszhatja. Például:

beszélő dob

M: *Két membrános, csak egy felületen ütött membranofon; hangmagassága a zsinórzat feszességének változtatásával módosítható.*

Rendszerezési problémák

Terminológiai kérdések

A tezaurusz fogalmai között a legfontosabb összefüggéseket a generikus kapcsolatok képviselik. A mindennapi gyakorlatban ezt az összefüggést általában ösztönszerűen használják. A terminológiai gyakorlatban azonban bevált meghatározási forma, hogy a meghatározásban mindig szerepeljen az adott fogalom generikus fölérendelt fogalma. A következő példában a generikus fölérendelt az „ütőhangszer”:

Membranofon: *kifeszített hárttyák rugalmasságán alapuló hangzóképesseggel rendelkező ütőhangszer.*

Példa egy nem generikus meghatározásra:

Berimbau: *íjszerűen hajlított fabotra fémhuzalt feszítenek, közéjük töktestet szorítanak; a zenész fabotlal üti a húrt, másik kezében kaviccslal változtat a hangmagasságon.*

Ugyanennek generikus formája:

Berimbau: *íjszerűen hajlított fabotra feszített fémhuzalból és közéjük szorított töktestből álló, braziliai chordofon ütőhangszer; a zenész fabotlal üti a húrt, másik kezében kaviccslal változtat a hangmagasságon. A capoeira harci tánc hagyományos hangszere. Hasonlít a mouthbow-hoz és a zenélőj-hoz.*

Ezek a meghatározások azonban nem strukturált, hanem szöveges formában szerepelnek, ami a fölérendelt megnevezésének megválasztásában a természetes nyelv körülményei között meglehetősen játékeret nyújt. A tezauruszban ezzel szemben mindig csak bináris relációval fejezhető ki a generikus reláció. A fenti példánál maradva:

membranofon

F ütőhangszer

berimbau

F chordofon ütőhangszer

Az adott fogalomhoz azonban a meghatározásban szereplő többi fogalom is társul(hat), ezzel téve teljesség a fogalom tezaszauruszcikkét, amely így a vele kapcsolatos asszociációkat jeleníti meg könnyen áttekinthető formában:

berimbau

- F brazíliai ütőhangszer
chordofon ütőhangszer
- P kavics
- R capoeira
- E fabot
fémhuzal
töktest
ütőhasználat
- X mouthbow
zenélőij

Az élőbeszéd következtelensége miatt előfordul, hogy a megnevezésből nem lehet a fölérendeltre következtetni. A „dob” kifejezésen általában membranofont értenek, de számos olyan dobnév van, amely nem membranofon. A rönkdob például nem kifeszített hárttyákkal, hanem a farönk testével kelti a hangot. A kígyónyelv-dob idiofon ütőhangszer.

A fentiekből következik, hogy a „dob” valójában meghatározatlan kifejezés. Olyan terminológiai gyűjteményben, amelyben a kifejezések szakmailag kifogástalan használatának előírása a célja, feltehetően ki is zárják a szakszerű használatból. A tezaszaurusznak azonban elsősorban nem az a célja, hogy előírja, hogyan kell a kifejezéseket használni, hanem információkereső eszköz. Minden olyan fogalom megnevezését tartalmaznia kell, amely szerint kereshetnek. Márpedig a felhasználók kereshetnek a „dob” kifejezéssel is. Ezért ennek a kifejezésnek lexikai egységként szerepelnie kell a tezaszauruszban, ugyanakkor nem lehet a membranofon generikus alárendeltje, mivel lehetnek teljesen másfajta ütőhangszerek is dobok. Következésképpen a „dob” fogalmát közvetlenül az „ütőhangszer” fogalmának kell alárendelni. Annak érdekében, hogy ezt a helyzetet a felhasználó számára megvilágítsam, megfelelő magyarázatot kapcsoltam a kifejezéshez. A tezaszauruszcikke:

dob

- M: *Szűkebb értelemben membranofon ütőhangszer, még szűkebb értelemben (az értelmező szótár szerint) "henger vagy üst alakú, kifeszített bőrös ütőhangszer". A gyakorlatban azonban számos hangszert neveznek dobnak, amely nem membranofon.*
- F ütőhangszer
- A egymembrános dob
kétmembrános dob

- elektronikus dob
- esődob
- golyós dob
- kígyónyelv-dob
- lábdob
- mandinka-dob
- rönkdob
- teknősdob
- vízdob

Polihierarchia

Egy kifejezés egyszerre egynél több átfogóbb fogalom generikus alárendeltje is lehet, azaz a generikus összefüggések polihierarchikusak. A rönkdob például dob, ugyanakkor szerkezetére nézve idiofon ütőhangszer, származását tekintve pedig afrikai ütőhangszer. Generikus relációval ez a következőképpen jelenik meg a tezaszauruszban:

rönkdob

- F afrikai ütőhangszer
dob
idiofon ütőhangszer

A polihierarchiából az is következik, hogy adott fölérendelt generikus alárendeltjei különböző szempontok szerint csoportosíthatók. Az ütőhangszerek például a szerkezetük alapján hagyományosan lehetnek chordofonok, idiofonok és membranofonok, származási helyük alapján afrikaiak, ázsiaiak stb., csoportosíthatók az anyaguk, a működésük stb. szerint, lehetnek hagyományosak és elektronikusak, és lehetnek olyanok, amelyek vagy nem sorolhatók egyik csoportba se (mint a „dob” esetén), vagy különleges esetek (és akkor mesterségesen kell számukra összefoglaló fölérendelt fogalmat megnevezni, mint esetünkben az „ütőhangszer-találmány”). Az egyes szempontok szerinti alárendeltet az ún. elágazásjelölő lexikai egységek választják szét. Például: ütőhangszer szerkezet szerint, ütőhangszer származási hely szerint stb. A mondottakat jeleníti meg a tezaszaurusz egyik legáltalánosabb fogalmának, az ütőhangszerek (nemzetközi néven: percussion) a generikus hierarchiája:

ütőhangszer

- dob
ütőhangszer (anyag szerint)
acél ütőhangszer
alumínium ütőhangszer
bambusz ütőhangszer
bronz ütőhangszer
cserép ütőhangszer
csont ütőhangszer
stb.

ütőhangszer (működtetés szerint)
csattogtatással működtetett ütőhangszer
csipkedéssel működtetett ütőhangszer
dörzsöléssel működtetett ütőhangszer
kaparással működtetett ütőhangszer
stb.

ütőhangszer (származási hely szerint)
afrikai ütőhangszer
amerikai ütőhangszer
ausztráliai és óceániai ütőhangszer
ázsiai ütőhangszer
európai ütőhangszer

ütőhangszer (szerkezet szerint)
chordofon ütőhangszer
idiofon ütőhangszer
membranofon ütőhangszer

ütőhangszer-találmány
Bachet-struktúra
bambou handchimes
bongopan
kígyónyelv-dob
stb.

A csúcshfogalmak

A tezaurusznak csak egyik csúcshfogalma az „ütőhangszer”. Nagyjából az egyes résztezauruszoknak megfelelően szerepelnek benne további csúcshfogalmak is (ütőhangszerelem, ütőhangszeranyag, ütőhangszer-működtetés, ütőhangszerhasználó).

Számos határterületi fogalom is szerepel a tezauruszban (földrajzi helyek, népek stb.). E csúcshfogalmak összessége az ütőhangszer-ontológia generikus csúcshrendszerét alkotja. Például:

valami

előadóművész
földrajzi hely
tánc
ütőhangszer
ütőhangszeranyag
ütőhangszerelem
ütőhangszer-használó
ütőhangszer-jellemző
ütőhangszer-működtetés
ütőhangszer-zeneszerző
zenekar

A Relex tezauruszszerkesztő programmal megjeleníthető a tezaurusz fogalmainak a fenti csúcshfogalmakból leágazó generikus hierarchiája, mely egy formális ütőhangszer-ontológia alapja lehet. [6] Például a szerkezet szerinti hierarchia a következő:

ütőhangszer

ütőhangszer szerkezet szerint

idiofon ütőhangszer

agogo
angklung
antik tányér
autófék
ázsiai harangjáték
cintányér
beütő cin
kézi tányér
kínai cintányér
lábcin
lengő cin
szegecses tányér

claves

cluster chimes

cocobak

gombaharang

gong

jávai gong

kézi gong

tampang

templomi gong

gongjáték

harang

csörgős harang

nyelves harang

elefántharang

faharang

ütős harang

ázsiai harangjáték

bell tree

dragon monk table chime

elefántcsontharang

gombaharang

gonkogui

jégharang

om mani padme hum

pieng-csung

talpas ütőharang

hengeres fadob

hüvelyk zongora

stb.

Egyéb kérdések

Az idegen elnevezések csak akkor szerepelnek magyar fordításban, ha azok a szakmán belül ilyen formában használatosak. Ha ismerjük a hangszer eredeti hazáját, a tezauruszban feltüntetve szerepel.

Ha a vezérszkriptorban szerepel a hangszer anyagának neve, az anyagnév nincs felvéve a

deszkriptorcikkbe. A *Membranofonoknál* az anyagot jelölő deszkriptorok (pl. fa, cserép) logikusan a *dobtestre* értendők.

A tezaurusrészecskék fogalmai

Az ütőhangszeranyagok

Az anyagok például:

- bambusz,
- cserép,
- csiszolópapír,
- csont,
- stb.

Az egyes anyagok az anyag–felhasználása szerepet játszó E/R relációban kapcsolódnak azokhoz a hangszerekhez, amelyeknek lényeges jellemzője, hogy az adott elemmel rendelkeznek. Például:

patkánybőr

R arizonai csörgő

Az ütőhangszerelemek

Mivel ütőhangszerekről van szó, magától értetődő a rendszerezés: ütőhangszerelem, rezonálóelem, rezgőelem, ütőelem:

- ütőhangszerelem, például: az állvány és a tekerő,
- ütőelem, például: a fagyűrű és a fagolyó,
- rezgőelem, például: a fémkarika és a kaktusz-tüske,
- rezonálóelem, például: a teknőspáncél és a rezonátorcső.

Az egyes elemek rész–egész P/T relációban kapcsolódnak azokhoz a hangszerekhez, amelyeknek lényeges jellemzője, hogy az adott elemmel rendelkeznek. Például:

tekerő

T szélgép
tekeréssel működtetett ütőhangszer
vihargép

Az ütőhangszer-működtetés fogalmai

A működtetés elemei különféle tevékenységek:

- csattogtatás,
- csipkedés,
- dörzsölés,
- kaparás,
- stb.

A működtetések a tevékenység–tevékenység tárgya szerepet játszó E/R relációban kapcsolódnak

ahhoz a hangszerhez, amelynek lényeges jellemzője az adott működtetés. Például:

tekerés

R idiofon
szélgép
tekeréssel működtetett ütőhangszer
vihargép

Az ütőhangszer-használók

Az ütőhangszer-használók különféle foglalkozások, társadalmi szerepek képviselői:

- boszorkány,
- dobos,
- sámán,
- ütőhangszer-használó nép,
- ütőhangszer-használó nő.

A használók az aktor–tevékenységének tárgya szerepet játszó E/R relációban kapcsolódnak ahhoz a hangszerhez, amelynek lényeges jellemzője az adott használó. Például:

sámán

R sámándob

Az ütőhangszer-rendeltetés

Az ütőhangszerek rendeltetésén azokat a foglalkozásokat, szerepeket, feladatokat értjük, melyekhez ilyen hangszert jellegzetesen használnak. Például:

- boszorkány,
- gyermekjáték,
- gyógyítás,
- meditáció,
- samanizmus,
- stb.

A rendeltetéshez a rendeltetés–eszköz szerepet játszó R/E relációban kapcsolódnak ahhoz a hangszerhez, amelynek lényeges jellemzője az adott használó. Például:

Gyermekjáték

F ütőhangszer-rendeltetés
E facsapó
gyűszűdob

A határterületi fogalmak

A határterületeket az alábbi csúcspfogalmak fogják össze:

- előadóművész,
- hagyomány,
- ismeretterület,
- művészeti motívum,
- tánc,

- zenei dokumentum,
- zenemű.

Ezek a csúcshfogalmak megegyeznek a Köztauruszban [1] szereplő fogalmakkal. Például az előadóművész és a valami között még a következő generikus hierarchia áll fenn a Köztaurusz-ban (a csak a Köztauruszban szereplő kifejezéseket halványabban jelenítettük meg):

előadóművész

művész
 foglalkozás
 tevékenységi kör
 elvont hely
 hely
 tulajdonság
 információszerű valami
valami

Annak érdekében, hogy a tezauruszt adott esetben ütőhangszer-ontológia céljára is fel lehessen használni, minden csúcshfogalmat összekapcsoltunk az ontológiákban szokásos „valami” („thing”)

fogalmával. [6] Ezáltal a csúcshfogalmak és a valami között a szokásosnál nagyobb ugrás keletkezett, hiszen a Köztauruszban ezek között és a „valami” között még számos hierarchiaszint található. Ezek a „valami” és az ütőhangszerek szakterületén használatos legáltalánosabb fogalmak közötti átfogó fogalmak azonban nem valók egy speciális tezauruszba. A tezaurusz azonban azért, hogy a Köztauruszsal kompatibilisen alakítottuk ki, adott esetben egy általánosabb ontológiával való összhang érdekében kiegészíthető ezekkel a fogalmakkal.

A tezaurusz átadása, átvétele

Azáltal, hogy a tezauruszt a Relex tezauruszszerkesztőbe [2] tettük át, a tezaurusz az MSZ 3418 szerinti formában megjeleníthető, és a besorolási HUNMARC adatcsere-formátum szerint a MARC-kompatibilis könyvtári rendszereknek átadható. [3] Az alábbiakban bemutatunk egy, az adatcsere-formátumnak megfelelő tezauruszcikket besorolási rekordformában megjelenítve (1., 2. ábra).

```

Tag ii $nz n # 1.
001 000000000001
005 20080929235905.0
008 080929|#n#an|z##ba|#n###|#####|###a#|ana##|####
040 ## $aZombori_Diploma $bÜtőhangszer-tezaurusz
150 ## $aarizonai csörgő
550 ## $wg $acsörgő
550 ## $wg $aészak-amerikai ütőhangszer
550 ## $wk $afogantyú
550 ## $wk $amag
550 ## $wr $afa
550 ## $wr $apatkánybőr
550 ## $wr $arázás
550 ## $wm $aészak-amerikai indiánok
670 ## $aHangszerek enciklopédiája
680 ## $iBot végére erősített patkánybőr zacskóból, benne zörgő magokból álló észak-amerikai csörgő

```

1. ábra Az ütőhangszer-tezaurusz tezauruszcikke a HUNMARC adatcsere-formátum [3] szerinti szerkezetben átvethető formában

arizonai csörgő

M: *Bot végére erősített patkánybőr zacskóból, benne zörgő magokból álló észak-amerikai csörgő*
 Forrás: *Hangszerek enciklopédiája*
 F: csörgő
 észak-amerikai ütőhangszer
 P: fogantyú
 mag
 E: fa
 patkánybőr
 rázás
 X: észak-amerikai indiánok

2. ábra Az ütőhangszer-tezaurusz tezauruszcikke az MSZ 3418 szabvány [4] szerint megjelenítve

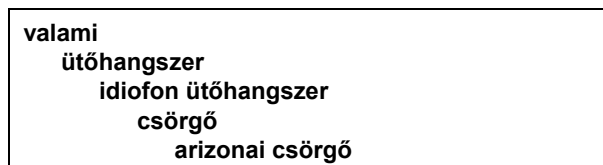
A Relex egyben azt is lehetővé teszi, hogy a tezaurusz egy hangszer-ontológia részét alkotó ütőhangszer-ontológia generikus hierarchiájának alapja legyen, mivel lehetővé teszi az ontológia-

átvételhez az OWL formátumba való exportot. [6] Egy ilyen OWL-export részlete látható a 3. ábrán.

A 3. ábra OWL-formátumú rekordjának megjelenítése látható a 4. ábrán.

```
<?xml version="1.0" encoding="windows-1250" ?>
<rdf:RDF
  xmlns:owl="http://www.w3.org/2002/07/owl#"
  xmlns:rdfs="http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#"
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#">
  <owl:Ontology rdf:about="">
    <owl:versionInfo></owl:versionInfo>
    <rdfs:comment>MSZ</rdfs:comment>
    <owl:imports rdf:resource="http://www.w3.org/2002/07/owl"/>
  </owl:Ontology>
  ...
  <owl:Class rdf:ID="X1">
    <megnevezes>arizonai csörgő</megnevezes>
    <rdfs:subClassOf rdf:resource="#X2"/>
  </owl:Class>
  <owl:Class rdf:ID="X2">
    <megnevezes>csörgő</megnevezes>
    <rdfs:subClassOf rdf:resource="#X3"/>
  </owl:Class>
  <owl:Class rdf:ID="X3">
    <megnevezes>idiofon ütőhangszer</megnevezes>
    <rdfs:subClassOf rdf:resource="#X4"/>
  </owl:Class>
  <NEMDESZKRIPTOR_L rdf:ID="X5">
    <megnevezes>percussion</megnevezes>
    <l rdf:resource="#X4"/>
  </NEMDESZKRIPTOR_L>
  <owl:Class rdf:ID="X4">
    <megnevezes>ütőhangszer</megnevezes>
    <h rdf:resource="#X5"/>
    <rdfs:subClassOf rdf:resource="#X6"/>
  </owl:Class>
  <owl:Class rdf:ID="X6">
    <rdfs:subClassOf rdf:resource="#DESZKRIPTOR"/>
    <megnevezes>valami</megnevezes>
  </owl:Class>
</rdf:RDF>
```

3. ábra Az „arizonai csörgő” generikus hierarchiájának részlete a Relex OWL-full exportjában [5]

4. ábra Az „arizonai csörgő” generikus hierarchiájának a Relex OWL-full exportja alapján

A tezaurusz készítése

A tezaurusz diplomamunkaként a *Szegedi Tudományegyetem Könyvtártudományi Tanszékén* készült 2006-ban „A világon napjainkban használatos ütőhangszerek tezaurusza” címen és első díjat nyert egy egyetemi versenyen. Ezt követően került sor átvételére a Relex tezauruszszerkesztő rendszerbe [2][5], és ennek során néhány vonatkozásban átalakítottam és kiegészítettem. Az új változat címe „Ütőhangszerek tezaurusza”. Ennek nyomtatott változata megtalálható a *Könyvtártudományi Intézet* szakkönyvtárában.

Irodalom

- [1] Köztaurusz. 2008. október 1.
<http://www.ki.oszk.hu/107/page.php?57> és
<http://mek.oszk.hu/adatbazis/thes.htm>
- [2] UNGVÁRY András – UNGVÁRY Rudolf: RelexAB: Tezauruszok, szótárak, mutatók szerkesztését támogató program lexikai egységek formájának és relációinak ellenőrzésére. Felhasználói kézikönyv: 1.1 változat. Budapest, Ariel Stúdió Bt., 2002. 75 p.
- [3] A MARC 21 Format for authority data. 1999 ed. Update No. 1 (October 2001) through Update No. 8

(October 2007). Washington, Library of Congress, Network Development and MARC Standards Office.
<http://www.loc.gov/marc/authority/ecadhome.html>
HUNMARC, a besorolási rekordok adatcsere formátuma. Összeállította Sipos Márta. 1998. március. 61 p. Tervezet.

- [4] MSZ 3418. Magyar nyelvű információkereső tezauruszok szerkezete, részei és formái. Budapest, MSZH, 1998. 10 p.
- [5] UNGVÁRY Rudolf: Tezauruszkezelő programok és a RELEX. = TMT, 48. köt. 1. sz. 2001. p. 3–16.
http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1620&issue_id=26
- [6] UNGVÁRY Rudolf: Tezaurusz és ontológia, avagy a fogalmi ismertetőjegyek generikus öröklődésének formalizálása. = TMT, 51. köt. 5. sz. 2004. p. 175–191.
http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=3615&issue_id=450

Beérkezett: 2008. XI. 1-jén.

Zombori Attila

informatikus-könyvtáros,
ütőhangszeres zenész.
E-mail: attilatopan@freemail.hu

Privatizálják-e a könyvtárat?

2,56 millió dollár évi könyvtári kiadásból 500 ezret takarítana meg a floridai Hernando megye önkormányzata a könyvtár privatizálásával. A *Floridai Könyvtárosok Egyesülete* és az *ALA* egyaránt a privatizálás ellen van. Szerintük a közösségi alapítású könyvtáraknak az általuk szolgált közösség közvetlen fennhatósága alatt kell maradniuk, és ellenzik, hogy a közszférából a magánszférába kerüljön át a könyvtár. Olyan emberek működtessék, akik ismerik a közösséget és lojálisak hozzá, ismerve annak igényeit.

A könyvtárak általában a költségcsökkentések első áldozatai. Ám gyakran a könyvtár az első hely, ahová az állástalan emberek betérhetnek számítógépet használni, hogy munka után nézzenek. Egyre több könyvtárhasználó jön rá arra, hogy olcsóbb a könyveket vagy videókat kölcsönözni, és kezdi megismerni olvasójegyének értékét.

/BATES, Michael D.: County to explore privatizing libraries. = *Hernando Today*, 2009. március 18.
<http://www2.hernandotoday.com/content/2009/mar/18/county-explore-privatizing-libraries/news/>

(MG)